

ISSN 1822-119X

Mokytojų ugdymas. 2012. Nr. 19 (2), 12-31

Teacher Education. 2012. No. 19 (2), 12-31

Darius MASILIAUSKAS, Laimutė KARDELIENĖ

Šiaulių universitetas • Šiauliai University
Utenos kolegija Utena College

KŪNO KULTŪROS MOKYTOJO PEDAGOGINIO KRYPTINGUMO IR ETINĖS KOMPETENCIJOS SAŠAJA SU MOKINIŲ DALYKINE POZICIJA PAMOKOJE

THE LINK BETWEEN PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' PEDAGOGICAL ORIENTATION, ETHICAL COMPETENCY AND PUPILS' SUBJECT-RELATED POSITION IN THE LESSON

Anotacija

Straipsnyje atskleidžiama kūno kultūros mokytojo pedagoginio kryptingumo ir etinės kompetencijos sąsaja su mokinių dalykine pozicija pamokoje. Ši sąsaja priklauso nuo mokinių požiūrio į kūno kultūros pamokas, mokytojo kuriamos edukacinės aplinkos. Pedagoginis kryptingumas ir etinė kompetencija yra mokytojo profesinės pozicijos požymiai, aktualizuojantys vieną iš pagrindinių kūno kultūros aksiologijos terminų – kūno kultūros pamokos svarbą tarp kitų mokomųjų dalykų. Pristatomo tyrimo kontekste išryškintas kūno kultūros mokytojo pedagoginio kryptingumo ir etinės kompetencijos poveikis mokinių dalykinių gebėjimų raiškai.

Pagrindiniai žodžiai: kūno kultūra, mokytojas, pedagoginis kryptingumas, etinė kompetencija, dalykinė pozicija.

Įvadas

Ugdymo filosofai, samprotaudami apie XXI amžiuje žmogui svarbius gebėjimus, fizinį aktyvumą iškelia kaip asmens sveikatos sąlygą. Pabrėžtina, kad vartotojiškoje ir sparčių komunikacinių bei informacinių technologijų visuomenėje jaunų žmonių gyvenimo būdas dažniau galima apibūdinti kaip pasyvų (prio-

Abstract

The article discloses the link between the physical education teacher's pedagogical orientation, ethical competency and pupils' subject-related position in the lesson. This link depends on pupils' attitude to physical education lessons and educational environment created by the teacher. Pedagogical orientation and ethical competency are features characterising the teacher's professional position, actualising the importance of physical education lesson. In the context of the presented research, the impact of the physical education teacher's pedagogical orientation and ethical competency on manifestation of pupils' subject-related abilities is highlighted.

Key words: physical education, teacher, pedagogical orientation, ethical competency, subject-related position.

Introduction

Education philosophers, reasoning about abilities that are important to people in the 21st century, accentuate physical activity as a condition of the person's health. It has to be emphasised that in the consumer society with fast communication and information technologies young people's lifestyle can be

ritetas skiriamas greitam maistui, laisvalaikiui prie kompiuterio) negu kaip fiziškai aktyvų, kai paisoma sveikos mitybos taisyklių, siekiama darnos su kitais asmenimis. Dėl fizinio aktyvumo trūkumo jau vaikystėje išryškėja įvairūs lėtiniai sveikatos sutrikimai (Bacevičienė, 2005; Cavill, Kahlmeier, Racioppi, 2006). Taip pat pastebėta, kad moksleivių fizinis aktyvumas visame pasaulyje išgyvena krizę. Pastaroji situacija leidžia geriau suprasti, kodėl visuomenės sveikatos ugdytojai ir kūno kultūros ugdymo filosofai iškelia asmenybės fizinį aktyvumą kaip geros savijautos sąlygą (Trost, 2004) ir kreipia ugdymo strategų bei švietimo politikų dėmesį į mokyklinę kūno kultūrą. Mat pastaroji, be fizinio aktyvumo, sudaro mokiniams geras sąlygas įveikti sunkumus, ugdyti jų ryžtą, savitvardą bei pratina nuosekliai siekti užsibrėžto tikslo (Bitinas, 2004). Tačiau tokią mokojo dalyko paskirtį geba realizuoti tik kvalifikuotas kūno kultūros mokytojas, siekiantis plėtoti ir tobulinti savo kompetencijas (Wong, Louie, 2002).

Moksleivių kūno kultūros ugdymo mokykloje tyrimų apžvalga rodo, kad žvelgiant iš istorinės perspektyvos programos nepakankamai sietos su visuomenės sveikos gyvensenos įgūdžių formavimu, fizinio aktyvumo skatinimu, sveikatos stiprinimu (Kardelienė, Kardelis, 2006). Būtent todėl Lietuva užima vieną paskutiniųjų vietų pagal lėtai augantį fiziškai aktyvių mokinių skaičių (WHO, 2002). Šį požiūrį patvirtina mokslininkų išvados, kad paprastai kūno kultūros ugdymas prasilenkia su nacionalinės sveikatos strategijos tikslais, siejamais su kokybiniais ir kiekybiniais fizinio aktyvumo ugdymu per kūno kultūros pamokas (Fleming, 2004).

Įvairūs aplinkos veiksniai sąlygoja mokinių nuomonę apie kūno kultūrą, kaip mokomąjį dalyką. Tyrimai rodo, kad du veiksniai - mokytojo elgsena ir dalyko programos turinys - gali būti įvardinti kaip pagrindiniai, lemiantys mokinių požiūrį į kūno kultūrą (Ward ir kt., 2008). Mokymo metodų ir mokymo turinio reikšmę formuojant teigiamas arba neigiamas

more often characterised as passive (fast food, pastime at the computer are prioritised) rather than physically active, when rules of healthy eating are observed and harmony with other persons is sought. Due to lack of physical activeness various chronic health disorders start showing up already in childhood (Bacevičienė, 2005; Cavill, Kahlmeier, Racioppi, 2006). It has also been noticed that pupils' physical activeness in undergoing crisis in the whole world. In addition to physical activeness, physical education at school creates good conditions for pupils to cope with difficulties, develop their resolution, self-control and habituates them to coherent pursuit of the set goal (Bitinas, 2004). However, only a qualified physical education teacher who pursues to develop his/her competencies is able to implement such purpose of the subject he/she teaches (Wong, Louie, 2002).

The review of researches on pupils' physical education at school demonstrates that curricula are insufficiently related to formation of healthy lifestyle skills of the society, inducement of physical activeness, enhancement of health (Kardelienė, Kardelis, 2006). Namely for this reason Lithuania occupies one of the last places according to slowly increasing number of physically active pupils (WHO, 2002).

Various environmental factors determine pupils' opinion about physical education as a subject. Researches demonstrate that two factors – the teacher's behaviour and the content of the subject curriculum – can be called main factors determining pupils' attitude to physical education (Ward et al., 2008). The importance of teaching methods and content of teaching in the formation of pupils' positive and negative approaches are highlighted by M. D. Luke, L. D. Cope (1994), L. Bagdonienė (2005).

Challenges of the post-modern society to a concrete subject actualise the teacher's qualification and competencies that enable implementation of the society's social order: to induce and develop the need of physical activeness, enhancing pupils' health

mokinių nuostatas išryškina M. D. Luke, L. D. Cope (1994), L. Bagdonienė (2005).

Postmoderniosios visuomenės iššūkiai konkrečiam mokomajam dalykui aktualizuoja mokytojo kvalifikaciją ir kompetencijas, įgalinančias realizuoti visuomenės socialinį užsakymą - skatinti ir ugdyti mokinių sveikata stiprinančio fizinio aktyvumo poreikį (Kardelienė, Kardelis, 2006; Šiaučiukėnienė ir kt., 2006). Kadangi šiandieninį jaunimo gyvenimą lydi įtampa (Garcia-Lopez, Ingles, Garcia-Fernandez, 2008), tai skatina ir visuomenės sveikatos ugdytojus (Tinning, 2004; Petrauskienė, 2008), ir švietimo politikos strategus (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2008) kalbėti apie kūno kultūros mokytojus, kaip vaikų sveikatos ugdytojus (Grechus, Docheff, Conn, 2007).

Mokyklinio kūno kultūros ugdymo ir sporto tyrimai rodo, kad įtvirtinant asmenybinį ugdymo pobūdį būtina aptarti profesinį mokytojo pasirengimą (Chen, 2003), ypač etinės mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetencijos gebėjimus (Nicaise ir kt., 2006). Tyrimai taip pat atskleidė, kad vykdant visuomenės socialinį užsakymą dėl jaunimo sveikatos raštingumo stebimas ne tik abipusis kūno kultūros mokytojo ir jo mokinių pasitenkinimas (Nicaise, Cogerino, Bois, Amorose, 2006), bet ir bendros prasmės suvokimo trūkumas (Biddle, Mutrie, 2008). Šį reiškinį lemia fizinės ir pragmatinės edukacinės aplinkos sąlygos, pedagoginė sąveika (Fominienė, Kardelienė, Kardelis, 2006; Biddle, Mutrie, 2008). Analizuojant pedagoginės sąveikos vyksmą, aiškėja, kad pagrindinis trikdys – kūno kultūros mokytojo ir mokinių požiūris į kūno kultūros veiklos malonumo principą (angl. *fun*) (Garn, Cothram, 2006), o svarbiausi skatuliai – kūno kultūros ugdymo filosofų pastangos ieškoti tokių ugdymo technologijų, kurios padėtų kurti edukacinę aplinką, keliančią mokinių optimizmą (Fominienė, Kardelienė, Kardelis, 2006).

Pažymėtina, kad tyrėjai daugiau dėmesio skiria kūno kultūros pamokų organizavimo ypatumams aptarti, ugdymo programų turinio

(Kardelienė, Kardelis, 2006; Šiaučiukėnienė et al., 2006). Because today's life of young people is accompanied by tension (Garcia-Lopez, Ingles, Garcia-Fernandez, 2008), this induces public health educators (Tinning, 2004; Petrauskienė, 2008) and education policy strategists (General Curricular and Education Standards, 2008) to speak about physical education teachers as educators of pupils' health (Grechus, Docheff, Conn, 2007).

Researches on physical education at school and sport demonstrate that consolidation of the personality type of education requires a discussion on the teacher's professional preparation (Chen, 2003), particularly the ability of ethical motivation of pupils and support for them (Nicaise et al., 2006). Researches also disclosed that implementing social orders on health literacy of young people, mutual fun between the teacher and his/her pupils (Nicaise, Cogerino, Bois, Amorose, 2006) is accompanied by lack of perception of general sense (Biddle, Mutrie, 2008). This phenomenon is determined by physical and pragmatic conditions of educational environment and pedagogical interaction (Fominienė, Kardelienė, Kardelis, 2006; Biddle, Mutrie, 2008). Analysing the process of pedagogical interaction, it shows up that the main hindrance is the physical education teacher's and pupils' attitude to the principle of fun of physical education activities (Garn, Cothram, 2006).

It has to be noticed that researchers focus on peculiarities of organising physical education lessons, the analysis of the content of curricula, children's needs and the teacher's professional socialisation a lot. The physical education teacher's professional position (as a whole or its separate elements) and its links with pupils' subject-related position in the lesson are discussed more rarely, although knowledge is continuously deepened in physical self-education of the society in general. Comparison of variables of

ir vaikų poreikių analizei bei mokytojo profesinei socializacijai. Rečiau diskutuojama apie kūno kultūros mokytojo profesinę poziciją (kaip visumą ar atskirus ją charakterizuojančius elementus) ir jos sąsajas su mokinių dalykine pozicija pamokoje, nors nuolat gilinamasi į visuomenės fizinę saviugdą apskritai. Kūno kultūros mokytojo profesinio pasirengimo kintamųjų palyginimas su mokinių požiūriu į kūno kultūros pamokas leistų parodyti, kad mokytojo pedagoginis kryptingumas ir etinė kompetencija yra tie mokytojo profesinės pozicijos struktūriniai elementai, kurie gali daryti įtaką teigiamam mokinių požiūriui į kūno kultūros pamokas. Tokio pobūdžio tyrimų stoka lėmė **probleminio klausimo** iškėlimą: *kokia yra sąsaja tarp pedagoginio kūno kultūros mokytojo kryptingumo, etinės kompetencijos ir mokinių dalykinės pozicijos pamokoje?*

Tyrimo objektas – mokytojo pedagoginis kryptingumas, etinė kompetencija ir jų sąsaja su mokinių dalykine pozicija pamokoje.

Tyrimo tikslas – atskleisti sąsają tarp kūno kultūros mokytojo pedagoginio kryptingumo, etinės kompetencijos ir mokinių dalykinės pozicijos pamokoje.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, lyginamoji analizė, statistinė tyrimo duomenų analizė.

Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tikslui realizuoti pasirinkta kiekybinio tyrimo strategija. Sudarytos dvi nepriklausomos imtys. Pirmosios (atsitiktinės) imties tūrį sudarė 470 dešimtu klasių mokinių (246 vaikinai ir 224 merginos) iš Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų. Svarbu pabrėžti, kad dėmesys buvo sutelktas tik į tuos mokinius, kuriems kūno kultūros pamokas vedė tyrime dalyvavę mokytojai. Šią aplinkybę sąlygojo tyrimo sumanymas palyginti mokinių požiūrį į kūno kultūros pamokas su šias pamokas vedančių mokytojų pedagoginiu kryptingumu ir etine kompetencija.

Iš viso mokiniams buvo išdalyta 500 klausimų, iš kurių gražintas 481 (atsako dažnis

the physical education teacher's professional preparation with pupils' attitude to physical education lessons would enable to demonstrate that the teacher's pedagogical orientation and ethical competency are namely these structural elements of the teacher's professional position which can influence pupils' positive attitude to physical education lessons. The lack of such type of researches determined the **problem question**: *What is the link between physical education teacher's pedagogical orientation, ethical competency and pupils' subject-related position in the lesson?*

Research subject: teacher's pedagogical orientation, ethical competency and their link with pupils' subject-related position in the lesson.

Research aim: to disclose the link between physical education teacher's pedagogical orientation, ethical competency and pupils' subject-related position in the lesson.

Research methods: analysis of scientific literature, questionnaire survey, comparative analysis, statistical analysis of research data.

Research Methodology and Organisation

To implement the research aim, the strategy of quantitative research was chosen. Two independent samples were chosen. The volume of the first (random) sample consisted of 470 pupils of tenth forms (246 boys and 224 girls) from 10 primary comprehensive schools. It is important to emphasise that attention was focused on such pupils who attended lessons conducted by teachers who took part in the research. This circumstance was determined by the idea to compare pupils' attitude to physical education lessons with pedagogical orientation and ethical competency of teachers.

In total pupils were given 500 questionnaires, 481 of which were returned (frequency response – 96.2 %), but 11 questionnaires were not suitable for statistical analysis (e.g., the respondent's gender was not indicated). Total number of surveyed pupils made up 42.9 per cent of the general totality.

– 96,2 proc.), tačiau 11 klausimynų buvo netinkami statistinei analizei (pvz., nenurodyta tiriamojo lytis). Bendras apklaustų moksleivių skaičius sudarė 42,9 proc. generalinės visumos.

Tai, kad tyrimui buvo pasirinkti dešimtokai klasių mokiniai, lėmė keletas aplinkybių. Šiame amžiuje natūralus aktyvios fizinės veiklos poreikis yra sumažėjęs, palyginti su jaunesniais paaugliais, tad laisvalaikio dažniau pasirenkamos kitos laiko praleidimo formos, nesusijusios su aktyvia fizine veikla (Быков, 2000). Be to, vyresnieji paaugliai geba objektyviau (kritiškiau) vertinti, nes šiame amžiaus tarpsnyje pakinta, tampa stabilesni savęs ir aplinkinių vertinimo kriterijai (Крайг, 2002).

Antrą nepriklausomą imtį sudarė 56 kūno kultūros mokytojai (31 vyras ir 25 moterys, 55,4 proc. ir 44,6 proc.), sutikę dalyvauti tyrime. Imties tūris apėmė 69,13 proc. kūno kultūros mokytojų generalinės visumos (79,48 proc. vyrų ir 59,52 proc. moterų). Tyrimui atlikti buvo sudaryti du klausimynai, iš kurių vienas skirtas mokinių, kitas – kūno kultūros mokytojų apklausai.

Atlikto tyrimo mokslinę vertę šiuo atveju nusako keli *priklausomi kintamieji*. Klausimyne mokytojams svarbi yra etinė mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetencija, pedagoginis kryptingumas; klausimyne mokiniams minėtini fizinės ir psichosocialinės sveikatos rodikliai bei pasirinktas požiūris į kūno kultūros pamoką.

Tyrimo duomenims apskaičiuoti taikyta *SPSS for Windows 14* programa. Aprašomosios ir inferencinės statistikos metodais buvo skaičiuotos įvairių rodiklių skaitinės charakteristikos bei statistinio reikšmingumo kriterijai. Rezultatai laikyti statistiškai reikšmingais, jei paklaidos tikimybės reikšmė buvo $p \leq 0,05$ esant 95 proc. patikimumui.

Empirinio tyrimo rezultatai ir jų analizė

Kūno kultūros mokytojo pedagoginio kryptingumo ir etinės kompetencijos sąsaja su mo-

The choice of tenth form pupils was determined by several circumstances. In this age the natural need for active physical activity is reduced, compared to junior adolescents; thus, pupils choose other activities for their leisure time, which are not related to physical activeness (Быков, 2000). Besides, senior adolescents are able to more objectively (critically) assess because in this age period criteria for assessing oneself and others become more stable (Крайг, 2002).

The second independent sample consisted of 56 physical education teachers (31 men and 25 women, 55.4 % and 44.6 %), who agreed to take part in the research. The volume of research comprised 69.13 % of the general totality of physical education teachers (79.48 % of men and 59.52 % of women). The research employed two questionnaires: one for pupils' and another for physical education teachers' survey.

Scientific value of the performed research in this case is outlined by several *dependent variables*. In the questionnaire for physical education teachers competencies of pupils' ethical motivation and support for them, pedagogical orientation are important while in the questionnaire for pupils indicators of physical and psychosocial health and chosen attitude to the physical education lesson are to be mentioned.

Research data were calculated employing *SPSS for Windows 14* software. Descriptive method and the method of statistical inference were used for calculation of numerical characteristics of various indicators and criteria of statistical significance. The results were treated as statistically significant if the value of error probability was $p \leq 0.05$ in case of 95 per cent of reliability.

Results of the Empirical Research and their Analysis

The link between physical education teachers' pedagogical orientation, ethical

kinių dalykine pozicija pamokoje analizuojama šiais aspektais: kūno kultūros mokytojų pedagoginio kryptingumo ir mokinių dalykinės pozicijos ryšys; mokinių dalykinė pozicija dėl mokytojų etinės kompetencijos raiškos.

Kūno kultūros mokytojų pedagoginio kryptingumo ir mokinių dalykinės pozicijos sąsaja. Mokytojų pedagoginį kryptingumą palyginome su mokinių atsakymais į klausimą, ar jiems patinka kūno kultūros pamokos mokykloje. Pastebėjome tendenciją, kad daugiau situacinio pedagoginio kryptingumo pedagogų patenka į tų mokinių, kuriems labai patinka ir patinka kūno kultūros pamokos (84,9 proc. ir 77,7 proc.; $p < 0,09$) vertinimų grupę. Ši tendencija ryškesnė tarp merginų (80,3 proc. ir 70,2 proc.; $p < 0,1$), o tarp vaikų ši sąsaja nenustatyta (88,2 proc. ir 87,6 proc.).

Pastebėtos tendencijos bei kai kurie statistiškai reikšmingi skirtumai lyginant mokytojų pedagoginį kryptingumą su mokinių nuomone apie tai, kokios kūno kultūros mokytojo savybės jiems patinka. Mokiniais labiau patinka tokios situacinio pedagoginio kryptingumo mokytojų savybės: gera fizinė išvaizda (54,5 proc. ir 44,4 proc.; $p < 0,08$) bei ramumas (57,3 proc. ir 45,8 proc.; $p < 0,1$). Mokiniai daugiau išskyrė teigiamų tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojų savybių. Dažniausiai paminėtos tokios: draugiškumas (49,3 proc. ir 36,1 proc.; $p < 0,1$), savo dalyko išmanymas (50,7 proc. ir 37,1 proc.; $p < 0,1$), humoro jausmo turėjimas (49,6 proc. ir 35,6 proc.; $p < 0,07$) ir ypač bendravimo lengvumas (50,0 proc. ir 28,6 proc.; $p < 0,009$).

Įvertinus visas kūno kultūros mokytojo savybes, kurios mokiniams patinka, suminiu balu, paaiškėjo, kad daugiau teigiamų savybių mokiniai nurodo tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojų grupėje (52,6 proc. ir 44,6 proc.; $p < 0,08$). Tai būdinga ir vaikinams (44,9 proc. ir 39,3 proc.), ir merginoms (60,9 proc. ir 50,5 proc.; $p < 0,1$).

Lygindami kūno kultūros mokytojų savybes, kurios mokiniams patinka, pastebėjome

competency and pupils' subject-related position in the lesson is analysed in the following aspects: the link between physical education teachers' pedagogical orientation and pupils' subject-related position; pupils' subject-related position regarding manifestation of teachers' ethical competency.

The link between physical education teachers' pedagogical orientation and pupils' subject-related position. We have compared teachers' pedagogical orientation with pupils' answers to the question whether they liked physical education lessons at school. We have noticed a tendency that more situational pedagogical orientation teachers fall under the group of assessment of such pupils who like physical education lessons very much and like them (84.9 % and 77.7 %; $p < 0.09$). This tendency is more distinct among girls (80.3 % and 70.2 %; $p < 0.1$) whilst among boys this link has not been identified (88.2 % and 87.6 %).

Tendencies and certain statistically significant differences were noticed comparing teachers' pedagogical orientation with pupils' opinion about physical education teacher's traits that they like. Pupils like such traits of situational pedagogical orientation teachers as good physical appearance (54.5 % and 44.4 %; $p < 0.08$) and calmness (57.3 % and 45.8 %; $p < 0.1$). Pupils distinguished more positive traits among purposeful pedagogical orientation teachers like friendliness (49.3 % and 36.1 %; $p < 0.1$), knowledge of one's subject (50.7 % and 37.1 %; $p < 0.1$), a sense of humour (49.6 % and 35.6 %; $p < 0.07$) and easy communication in particular (50.0 % and 28.6 %; $p < 0.009$).

Comparing physical education teachers' traits that pupils like, we noticed a tendency that boys more often mentioned application of innovations in the lesson. This characteristics is more common to the purposeful pedagogical orientation teachers' group (43.9 % and 33.3 %; $p < 0.1$). Boys particularly like when

tendenciją, kad vaikinai dažniau mini naujovių taikymą pamokoje. Ši savybė būdingesnė tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojams (43,9 proc. ir 33,3 proc.; $p < 0,1$). Ypač vaikiniams patinka, kad šie pedagogai, lyginant su situacinio pedagoginio kryptingumo kolegomis, dažniau turi humoro jausmą (46,6 proc. ir 23,1 proc.; $p < 0,02$), tačiau jiems ne tokia aktuali fizinė išvaizda (34,6 proc. ir 53,2 proc.; $p < 0,1$). Apibūdinamos tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojus, merginos dažniau akcentuoja bendravimo lengvumą (54,9 proc. ir 29,4 proc.; $p < 0,04$). Tai dažniau nurodo ir vaikinai (44,6 proc. ir 28,0 proc.; $p < 0,1$).

Su mokytojų pedagoginiu kryptingumu lyginome ir tas jų savybes, kurios vaikams nepatinka. Tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojų grupėje kiek dažniau nurodomas reikalavimas vykdyti normatyvus (55,0 proc. ir 43,5 proc.; $p < 0,04$) bei nedalyvavimas fizinėje veikloje kartu su mokiniais per kūno kultūros pamokas (54,0 proc. ir 46,7 proc.; $p < 0,1$). Įdomu pastebėti, kad apibūdinami situacinio pedagoginio kryptingumo mokytojus, mokiniai nenurodo nė vienos aiškiai nepatinkančios savybės. Ieškant sąsajų vaikinių ir merginų grupių atsakymuose, pastebėta tik viena tendencija: ir vieni, ir kiti dažniau ($p < 0,1$) įvardija tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojų reikalavimą vykdyti normatyvus (atitinkamai 50,7 proc. ir 38,2 proc. bei 60,3 proc. ir 48,4 proc.).

Lyginamoji mokytojų pedagoginio kryptingumo ir jų bendravimo su mokiniais kūno kultūros pamokose duomenų analizė išryškino tendenciją, kad tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojai tose situacijose, kai mokiniai prieštarauja jų skiriamai užduočiai, dažniau nei situacinio pedagoginio kryptingumo kolegos vaikus apšaukia (8,3 proc. ir 4,3 proc.; $p < 0,1$). Tokie atvejai nėra dažni. Taip pat pastebėta, kad merginos dažniau nei vaikinai teigia, kad kai joms nepavyksta gerai atlikti pratimą, tai kūno kultūros mokytojas jas kartais išjuokia. Tai dažniau būdinga situacinio pedagoginio kryptingumo mokytojams (12,5 proc. ir

these teachers, comparing with situational pedagogical orientation colleagues, more often have a sense of humour (46.6 % and 23.1 %; $p < 0.02$), but physical appearance is not so relevant for them (34.6 % and 53.2 %; $p < 0.1$). Describing purposeful pedagogical orientation teachers, girls more often emphasise easy communication (54.9 % and 29.4 %; $p < 0.04$). This is also more often indicated by boys (44.6 % and 28.0 %; $p < 0.1$).

Teachers' pedagogical orientation was also compared with such teachers' traits which children dislike. In the group of purposeful pedagogical orientation teachers slightly more often the requirement to achieve normative standards (55.0 % and 43.5 %; $p < 0.04$) and non-participation in physical activities together with pupils in physical education lessons (54.0 % and 46.7 %; $p < 0.1$) are indicated. It is interesting to notice that describing situational pedagogical orientation teachers, pupils do not indicate even a single trait that they dislike. Looking for links between boys' and girls' answers, only one tendency was noticed: both boys and girls more often ($p < 0.1$) name the requirement of purposeful pedagogical orientation teachers to achieve normative standards (correspondingly 50.7 % and 38.2 %, and 60.3 % and 48.4 %).

Comparative analysis of teachers' pedagogical orientation and their communication with pupils in physical education lessons highlighted a tendency that in such situations when pupils contradict to perform the given task purposeful pedagogical orientation teachers more often than situational pedagogical orientation colleagues shout at children (8.3 % and 4.3 %; $p < 0.1$). Such cases are not frequent. It has also been noticed that girls more often than boys state that they are not able to perform an exercise well, so then the physical education teacher makes a mock of them. In girls' opinion, it is more common that teachers do not change the task, although girls contradict to it (48.5 % and 40.8 %; $p < 0.1$).

5,0 proc.; $p < 0,1$). Jiems, merginų nuomone, būdingiau nepakeisti užduoties, nors moksleivės prieštarauja jai (48,5 proc. ir 40,8 proc.; $p < 0,1$).

Ivertinę mokytojų pedagoginį kryptingumą suminiu balu ir palyginę jį su tokiu pat moksleivių motyvacijos kūno kultūros pamokoms balu, nustatėme, kad daugiau tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojų pateko į aukštesnės, mokinių vertinimu motyvacijos grupę (53,9 proc. ir 36,6 proc.; $p < 0,004$). Tai akivaizdžiau merginų (56,3 proc. ir 34,1 proc.; $p < 0,02$) negu vaikinių (51,5 proc. ir 38,2 proc.; $p < 0,09$) grupėje. Šie duomenys rodo, kad tikslingo pedagoginio kryptingumo kūno kultūros mokytojai labiau nei situacinio kryptingumo kolegoms motyvuoja vaikus dalyvauti kūno kultūros pamokose. Daugiau moksleivių nurodė, kad tokių pedagogų vedamos kūno kultūros pamokos mokykloje jiems labai patinka ir patinka (83,5 proc. ir 76,6 proc.; $p < 0,1$). Ypač tai ryšku vaikinių grupėje (94,1 proc. ir 71,4 proc.; $p < 0,001$), o tarp merginų stebima priešinga tendencija: joms labai patinka ir patinka situacinio pedagoginio kryptingumo mokytojų pamokos (85,0 proc. ir 71,8 proc.; $p < 0,1$).

Mokinių dalykinė pozicija dėl mokytojų etinės kompetencijos ryškumo. Mokytojų etinę kompetenciją palyginome su mokinių motyvacija dalyvauti kūno kultūros pamokose. Remiantis lyginamosios analizės duomenimis, aukštesnės motyvacijos grupei priklausančiams mokiniams priimtinau dalyvauti tų pedagogų pamokose, kurių gebėjimai orientuoti į aplinkos, padedančios mokiniui išgyventi pažinimo džiaugsmą, kūrimą. Šie gebėjimai ryškesni nei paviršutiniški (54,4 proc. ir 47,1 proc.; $p < 0,1$). Aukštos mokinių motyvacijos dalyvauti kūno kultūros pamokose grupei ypač patinka kūno kultūros mokytojai, kurie geba padėti mokiniui spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija (54,4 proc. ir 44,0 proc.; $p < 0,04$).

Lygindami aukštos motyvacijos dalyvauti kūno kultūros pamokose grupes, pastebėjome,

Having assessed teachers' pedagogical orientation by a total score and having compared it with the same score of pupils' motivation in physical education lessons, we have identified that more purposeful pedagogical orientation teachers fell under the group of higher motivation (53.9 % and 36.6 %; $p < 0.004$). This is more obvious in girls' (56.3 % and 34.1 %; $p < 0.02$) rather than boys' (51.5 % and 38.2 %; $p < 0.09$) group. These data demonstrate that purposeful pedagogical orientation teachers more than situational pedagogical orientation teachers orientate children to take part in physical education lessons. More pupils have indicated that they liked physical education lessons conducted by such teachers very much and liked them (83.5 % and 76.6 %; $p < 0.1$). This is particularly distinct in the boys' group (94.1 % and 71.4 %; $p < 0.001$) whilst among girls an opposite tendency is observed: they like lessons conducted by situational pedagogical orientation teachers very much and like them (85.0 % and 71.8 %; $p < 0.1$).

Pupils' subject-related position regarding distinctiveness of teachers' ethical competency. We have compared teachers' ethical competency with pupils' motivation to take part in physical education lessons. Based on comparative analysis data, pupils who belong to the higher motivation group find it more acceptable to take part in the lessons of such teachers whose abilities are orientated to creation of the environment that helps the pupil to experience the joy of cognition. These abilities are more distinct than superficial (54.4 % and 47.1 %; $p < 0.1$). Pupils who belong to the higher motivation group with regard to participation in physical education lessons particularly like such teachers who help pupils to solve problems related to lost learning motivation (54.4 % and 44.0 %; $p < 0.04$).

Comparing groups of high motivation to take part in physical education lessons, we have noticed that boys more often than girls

kad vaikinai dažniau nei merginos nurodo pedagogų gebėjimą padėti vaikams atpažinti savo lūkesčius ir jų siekti. Aukštos motyvacijos vaikinių grupei priimtinesni kūno kultūros mokytojai, kurių pastarasis gebėjimas ryškesnis (56,5 proc. ir 44,3 proc.; $p < 0,08$). Taip pat tokios motyvacijos vaikinių grupei reikšmingi ir tie kūno kultūros mokytojai, kurie labiau geba sukurti ugdytiniui aplinką, padedančią išgyventi pažinimo džiaugsmą (59,3 proc. ir 45,8 proc.; $p < 0,08$), sudominti mokomuoju dalyku ir palaikyti mokymosi motyvaciją (55,4 proc. ir 45,9 proc.; $p < 0,1$). Merginos, kurios taip pat labai motyvuotos dalyvauti kūno kultūros pamokose, dažniau nei vaikinai akcentuoja pedagogų gebėjimą padėti joms spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija. Tokių merginų grupei labiau patinka tie kūno kultūros mokytojai, kurių šie gebėjimai didesni už paviršutiniškus kolegų gebėjimus (55,3 proc. ir 42,4 proc.; $p < 0,08$).

Gauti lyginamosios analizės duomenys rodo, kad dalyvauti kūno kultūros pamokose mokinius labiau motyvuoja tie kūno kultūros mokytojai, kurie geba sukurti mokiniui aplinką, padedančią išgyventi pažinimo džiaugsmą, spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija, atpažinti savo lūkesčius ir jų siekti, sudominti mokomuoju dalyku ir palaikyti mokymosi motyvaciją.

Kūno kultūros mokytojų etinės kompetencijos gebėjimus palyginome su mokinių atsakymais į klausimą, ar jiems patinka kūno kultūros pamokos mokykloje. Pastebėjome tendenciją, kad vaikams labiau nei merginoms patrauklios kūno kultūros pamokos, kada pedagogai geba ugdyti jų savivertę ir pasitikėjimą savimi. Todėl vaikinių grupę labiau tenkina kūno kultūros mokytojai, kurių šie gebėjimai ryškesni (91,0 proc. ir 84,5 proc.; $p < 0,1$). Jiems dar patinka kūno kultūros pamokos, kai kompetentingi mokytojai labiau nei kiti geba sudominti mokomuoju dalyku ir palaikyti vaikų mokymosi motyvaciją (93,9 proc. ir 84,1 proc.; $p < 0,05$). Įdomu pastebėti,

indicate teachers' ability to help children to recognise their expectations and seek them. Boys' group of high motivation find physical education teachers whose latter ability is more distinct more acceptable (56.5 % and 44.3 %; $p < 0.08$). It is also important for such group of boys that physical education teachers are able to create the environment for the learner, which helps to experience the joy of cognition (59.3 % and 45.8 %; $p < 0.08$), arouse interest in the subject and maintain learning motivation (55.4 % and 45.9 %; $p < 0.1$). Girls who are also very motivated to take part in the physical education lessons, more often than boys, emphasise teachers' ability to help to solve problems related to lost learning motivation.

Obtained data of the comparative analysis demonstrate that pupils are more motivated to take part in physical education lessons by such physical education teachers who are able to create the environment that helps to experience the joy of happiness, solve problems related to lost learning motivation, recognise their expectations and seek them, arouse interest in the subject and maintain learning motivation.

We have compared physical education teachers' ethical competency abilities with pupils' answers to the question whether they like physical education lessons at school. We have noticed a tendency that boys rather than girls find physical education lessons more attractive when teachers are able to develop their self-worth and self-confidence. Therefore, boys' group prefer such physical education teachers whose such abilities are more distinct (91.0 % and 84.5 %; $p < 0.1$). They also like such physical education lessons when competent teachers more than others are able to arouse interest in the subject and maintain children's learning motivation (93.9 % and 84.1 %; $p < 0.05$). It is interesting to notice that girls prefer such physical education lessons where teachers are able to only superficially help to recognise expectations and seek them (82.4 % and 62.7 %; $p < 0.007$),

kad merginoms labiau patinka kūno kultūros pamokos, kuriose mokytojai tik paviršutiniškai geba padėti joms atpažinti savo lūkesčius ir jų siekti (82,4 proc. ir 62,7 proc.; $p < 0,007$), sukurti aplinką, padedančią išgyventi pažinimo džiaugsmą (78,9 proc. ir 67,3 proc.; $p < 0,1$), sudominti mokomuoju dalyku ir palaikyti jų mokymosi motyvaciją (83,9 proc. ir 61,9 proc.; $p < 0,002$) lyginant su gabesniais pedagogais. Kita vertus, merginoms labiau patinka kūno kultūros pamokos, kai mokytojas geba spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija. Merginos palankiau atsiliepia apie kūno kultūros mokytojus, kurių šie gebėjimai ryškesni (29,4 proc. ir 20,0 proc.; $p < 0,1$).

Sugretinę etinius kūno kultūros mokytojų gebėjimus su mokinių atsakymais apie pedagogus, pastebėjome, kad dažniau patinka tie pedagogai, kurie labiau nei paviršutiniškų gebėjimų kolegos geba ugdyti mokinių savęs vertinimą ir pasitikėjimą savimi (72,6 proc. ir 61,3 proc.; $p < 0,03$). Patinka ir tie mokytojai, kurie labiau geba sukurti mokiniui aplinką, padedančią išgyventi pažinimo džiaugsmą (73,7 proc. ir 64,2 proc.; $p < 0,09$), padėti spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija (75,2 proc. ir 59,6 proc.; $p < 0,003$). Išryškėjo vaikinių ir merginų grupių skirtumai. Vaikinai teigiamiau vertina kūno kultūros mokytojus, kurie geriau nei kiti geba ugdyti jaunuolių savivertę ir pasitikėjimą savimi (69,9 proc. ir 50,6 proc.; $p < 0,02$), o merginos išskyrė tuos, kurių gebėjimai padėti joms atpažinti savo lūkesčius ir jų siekti (31,9 proc. ir 21,6 proc.; $p < 0,1$) bei sukurti aplinką, padedančią išgyventi pažinimo džiaugsmą (86,0 proc. ir 67,9 proc.; $p < 0,01$) taip pat, kaip ir vaikinių atveju, yra ryškesni.

Palyginę etinius kūno kultūros mokytojų gebėjimus su mokinių nuomone apie tai, kokie mokytojai jiems nepatinka, pastebėjome, kad dažniau nepatinka tie pedagogai, kurie tik paviršutiniškai geba ugdyti mokinių savivertę ir pasitikėjimą savimi lyginant su ryškesnių gebėjimų mokytojais (27,0 proc. ir 16,4 proc.;

create environment that helps to experience the joy of cognition (78.9 % and 67.3 % ; $p < 0.1$), arouse interest in the subject and maintain their learning motivation (83.9 % and 61.9 % ; $p < 0.002$), comparing with more talented teachers. On the other hand, girls prefer such physical education lessons where teachers are able to solve problems related to lost learning motivation.

Having compared physical education teachers' abilities with pupils' answers about teachers, we noticed that pupils more often liked such teachers who are more able, compared with their colleagues with superficial abilities, to develop pupils' self-worth and self-confidence (72.6 % and 61.3 % ; $p < 0.03$). Pupils also like such teachers who are more able to create environment helping to experience the joy of cognition (73.7 % and 64.2 % ; $p < 0.09$), help to solve problems related to lost learning motivation (75.2 % and 59.6 % ; $p < 0.003$). Differences between boys' and girls' groups have shown up. Boys are more positive about such physical education teachers who are better at developing young peoples' self-worth and self-confidence than others (69.9 % and 50.6 % ; $p < 0.02$), whilst girls distinguished such teachers who had more distinct abilities which helped them to recognise their expectations and seek them (31.9 % and 21.6 % ; $p < 0.1$) and who created environment helping to experience the joy of cognition (86.0 % and 67.9 % ; $p < 0.01$), like in the boys' group.

Having compared ethical abilities of physical education teachers with pupils' opinion about teachers that pupils dislike, we noticed that pupils more often disliked such teachers who were able to develop pupils' self-worth and self-confidence only superficially, comparing with teachers with more distinct abilities (27.0 % and 16.4 % ; $p < 0.02$). This was more reflected in boys' (34.2 % and 18.4 % ; $p < 0.03$) rather than girls' (18.5 % and 14.0 %) group. However, girls more often than boys dislike such physical education teacher who is

$p < 0,02$). Tai labiau atsispindėjo vaikinų (34,2 proc. ir 18,4 proc.; $p < 0,03$) nei merginų (18,5 proc. ir 14,0 proc.) grupėje. Tačiau merginoms dažniau nei vaikinams nepatinka toks kūno kultūros mokytojas, kuris tik paviršutiniškai geba padėti mokiniui spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija. Taip manančios merginos mažiau aktualizuoja ryškesnių etinių gebėjimų kūno kultūros mokytojus (10,5 proc. ir 21,3 proc.; $p < 0,06$).

Lyginamosios analizės duomenys rodo, kad mokiniams labiau patinka tie kūno kultūros mokytojai, kurie geba ugdyti jų savęs vertinimą ir pasitikėjimą savimi, padėti jiems spręsti problemas, susijusias su prarasta mokymosi motyvacija, bei sukurti aplinką, padedančią išgyventi pažinimo džiaugsmą, o nepatinka tie, kurių šie gebėjimai tėra paviršutiniški.

Lyginant kūno kultūros mokytojų etinius gebėjimus su mokinių atsakymais į klausimą, kas jiems patinka kūno kultūros pamokose, pastebėta, kad ryškesniais etiniais gebėjimais pasižymintys kūno kultūros mokytojai palankiau vertinami tų mokinių, kurie nurodė, kad jiems patinka didelė fizinės veiklos įvairovė (76,0 proc. ir 66,3 proc.; $p < 0,09$). Kur kas labiau ryškesnių etinių gebėjimų kūno kultūros mokytojai priimtini tai mokinių grupei, kuri nurodė kad patinka mokytojas (78,0 proc. ir 54,4 proc.; $p < 0,001$), kad pamokos gerai organizuotos (61,6 proc. ir 47,8 proc.; $p < 0,04$) ir įdomios (73,6 proc. ir 62,6 proc.; $p < 0,07$). Nustatyta, kad vaikinai dažniau nei merginos teigia, kad šiems pedagogams būdinga fizinės veiklos įvairovė per pamoką (86,3 proc. ir 66,7 proc.; $p < 0,008$), geras pamokų organizavimas (66,7 proc. ir 45,8 proc.; $p < 0,02$), jų įdomumas (78,5 proc. ir 62,5 proc.; $p < 0,05$), kad jiems patinka mokytojas (70,8 proc. ir 41,8 proc. $p < 0,001$). Tokį pedagogą labiau mėgsta ir merginos lyginant su paviršutiniškų gebėjimų mokytojais (83,3 proc. ir 69,6 proc.; $p < 0,06$).

Ryškesnių etinių gebėjimų mokytojai dažniau nei paviršutiniškų gebėjimų jų kolegos priimtinesni tiems mokiniams, kurie nurodė,

able to only superficially help pupils to solve problems related to lost learning motivation. Girls who think so less actualise physical education teachers with more distinct ethical abilities (10.5 % and 21.3 %; $p < 0.06$).

Data of the comparative analysis demonstrate that pupils like such physical education teachers who are able to develop their self-worth and self-confidence, help them to solve problems related to lost learning motivation and create environment that helps to experience the joy of cognition and that they dislike such teachers whose such abilities are only superficial.

Comparing physical education teachers' ethical abilities with pupils answers to the question what they like in physical education lessons, it was noticed that physical education teachers with more distinct ethical abilities are more favourably assessed by such pupils who indicated that they liked big diversity of physical activities (76.0 % and 66.3 %; $p < 0.09$). Teachers with more distinct ethical abilities are much more acceptable to such group of pupils which indicated that they liked the teacher (78.0 % and 54.4 %; $p < 0.001$), that lessons were well organised (61.6 % and 47.8 %; $p < 0.04$) and interesting (73.6 % and 62.6 %; $p < 0.07$). It has been identified that boys more often than girls state that these teachers use diverse physical activities during the lesson (86.3 % and 66.7 %; $p < 0.008$), their lesson organisation is good (66.7 % and 45.8 %; $p < 0.02$), lessons are interesting (78.5 % and 62.5 %; $p < 0.05$), that they like the teacher (70.8 % and 41.8 % $p < 0.001$). Such teacher is more liked by girls too, comparing with teachers with superficial ethical abilities (83.3 % and 69.6 %; $p < 0.06$).

Teachers with more distinct ethical abilities more often than their colleagues with superficial ethical abilities are more acceptable to those pupils who indicated what they disliked in physical education lessons: distinguished incorrect assessment of their

kas nepatinka kūno kultūros pamokose, išskyrė neteisingą jų pastangų vertinimą (31,2 proc. ir 15,6 proc.; $p < 0,003$), dažniau nurodė, kad jie neskatinami pamokoje (35,4 proc. ir 25,0 proc.; $p < 0,07$), kad pamokos neįdomios (35,1 proc. ir 22,2 proc.; $p < 0,02$) ir kad nepatinka mokytojas (27,8 proc. ir 12,4 proc.; $p < 0,003$). Būtina atkreipti dėmesį, kad kur kas daugiau moksleivių, vertindami pamokas, nurodė, kad patinka mokytojas. Pastebėta, kad daugiau paviršutiniškų etinių gebėjimų mokytojai geriau vertinami vaikinų, kurie nurodė, kad pamokose nuobodu (39,6 proc. ir 24,4 proc.; $p < 0,06$), kad neteisingai vertinamos jų pastangos (31,3 proc. ir 15,4 proc.; $p < 0,03$), kad neįdomios pamokos (38,2 proc. ir 20,3 proc.; $p < 0,02$) ir kad nepatinka pedagogas (37,3 proc. ir 18,1 proc.; $p < 0,02$). Mažiau ryškesnių skirtumų pastebėta merginų grupėje. Jos taip pat, kaip ir vaikinai, dažniau nurodė, kad paviršutiniškų gebėjimų mokytojai lyginant su ryškesnių gebėjimų kolegomis neteisingai vertina jų pastangas (29,3 proc. ir 15,9 proc.; $p < 0,07$). Tačiau, merginų nuomone, ryškesnių etinių gebėjimų mokytojai jas mažai skatina (35,7 proc. ir 20,2 proc.; $p < 0,05$).

Kūno kultūros mokytojų etinius gebėjimus palyginome su mokinių atsakymais į klausimą, kokios pedagogų savybės jiems patinka (žr. 1 lentelę).

1 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad mokiniai ryškesnių etinių gebėjimų kūno kultūros mokytojų patinkančias savybes vertina teigiamiau nei paviršutiniškų gebėjimų mokytojų. Ne toks ryškus skirtumas tik vertinant pedagogų ramumą. Lentelės duomenys taip pat atskleidžia, kad mokiniams labiausiai patinka ryškesnių etinių gebėjimų mokytojų draugiškumas, savo dalyko išmanymas, lengvumas bendraujant, draugiškumas. Rečiau teigiamai vertinamos tokios mokytojų savybės: gera fizinė išvaizda, kūrybiškumas, naujovių taikymas bei pastangos atsižvelgti į mokinių nuomonę skiriant užduotis.

efforts (31.2 % and 15.6 %; $p < 0.003$), more often indicated that they were not induced in the lesson (35.4 % and 25.0 %; $p < 0.07$), that lessons were not interesting (35.1 % and 22.2 %; $p < 0.02$) and that they did not like the teacher (27.8 % and 12.4 %; $p < 0.003$). It is necessary to pay attention to the fact that a much bigger number of pupils, assessing lessons, indicated that they liked the teacher. It was noticed that more teachers with superficial ethical abilities were better assessed by boys who indicated that lessons were boring (39.6 % and 24.4 %; $p < 0.06$), that their efforts were incorrectly assessed (31.3 % and 15.4 %; $p < 0.03$), that lessons were not interesting (38.2 % and 20.3 %; $p < 0.02$) and that they disliked the teacher (37.3 % and 18.1 %; $p < 0.02$). Less number of more distinct differences were noticed in the girls' group. Like boys, they also more often indicated that teachers with superficial ethical abilities, comparing with colleagues with more distinct ethical abilities, incorrectly assessed their efforts (29.3 % and 15.9 %; $p < 0.07$). However, in girls' opinion, teachers with more distinct ethical abilities little encourage them (35.7 % and 20.2 %; $p < 0.05$).

We have compared physical education teachers' ethical abilities with pupils' answers to the question which teachers' traits they like (see Table 1).

Data given in Table 1 show that pupils more positively assess traits of physical education teachers with more distinct ethical abilities, which they like, than of teachers with superficial abilities. The difference is not so distinct only assessing teachers' calmness. Data also disclose that pupils mostly like friendliness, knowledge of the subject, easy communication of teachers with more distinct ethical abilities. More rarely pupils positively assess teachers' good physical appearance, creativity, application of novelties and efforts to consider pupils' opinion, giving tasks to them.

1 lentelė. Mokiniams patinkančių mokytojo savybių įverčių sąsajos su jo etiniais gebėjimais (proc.)
 Table 1. Links of Estimators of the Teacher's Traits that Pupils Like with his/her Ethical Abilities
 (per cent)

Mokytojo savybės Teacher's traits	Etinių gebėjimų raiška Manifestation of ethical abilities		p
	Ryškūs gebėjimai Distinct abilities	Paviršutiniški gebėjimai Superficial abilities	
Gera fizinė išvaizda Good physical appearance	73,3	48,4	< 0,001
Draugiškas Friendly	97,1	83,9	< 0,001
Išmano savo dalyką Good knowledge of the subject	96,7	86,3	< 0,001
Ramus Calm	86,5	78,6	< 0,09
Bendrauja su klase Communicates with the class	96,6	88,7	< 0,004
Turi humoro jausmą Has a sense of humour	95,9	79,2	< 0,001
Domisi kiekvienu mokiniu Takes interest in every pupil	86,5	67,0	< 0,001
Su juo lengva bendrauti It is easy to communicate with him/her	96,9	83,5	< 0,001
Kūrybingas Is creative	76,0	53,5	< 0,001
Taiko naujoves Applies novelties	76,4	56,4	< 0,001
Atsižvelgia į mokinių nuomonę skirdamas užduotis Considers pupils' opinion, giving tasks to them	76,4	56,4	< 0,001

Lyginant šiuos duomenis lyčių požiūriu, pastebėta, kad vaikinai įvardija tas pačias lenteleje nurodytas savybes, o merginos gerą fizinę išvaizdą ryškesnių etinių gebėjimų mokytojams priskiria dažniau nei vaikinai (83,3 proc. ir 64,7 proc.; $p < 0,02$).

Kitoje lentelėje (žr. 2 lentelę) pateiktos kūno kultūros mokytojų etinių gebėjimų sąsajos su tomis jų savybėmis, kurios mokiniams nepatinka.

Comparing these data in terms of gender, it was noticed that boys name the same traits indicated in the table whilst girls more often than boys ascribe good physical appearance to teachers with more distinct ethical abilities (83.3 % and 64.7 %; $p < 0.02$).

The other table (see Table 2) presents links of physical education teachers' ethical abilities with such teachers' traits which pupils dislike.

2 lentelė. Mokiniams nepatinkančių mokytojo savybių įvėrčių sąsajos su jo etiniais gebėjimais (proc.)

Table 2. Links of Estimators of the Teacher's Traits that Pupils Dislike with his/her Ethical Abilities (per cent)

Mokytojo savybės Teacher's traits	Etinių gebėjimų raiška Manifestation of ethical abilities		P
	Ryškūs gebėjimai Distinct abilities	Paviršutiniški gebėjimai Superficial abilities	
Nebendrauja su mokiniais Does not communicate with pupils	22,0	34,2	< 0,02
Reikalauja normatyvų vykdymo Requires to achieve normative standards	36,4	49,6	< 0,03
Per pamokas nedalyvauja fizinėje veikloje kartu su mokiniais During the lessons does not take part in physical activities together with pupils	36,3	47,6	< 0,06
Nerodo entuziazmo Does not show enthusiasm	28,3	39,6	< 0,05
Nepakantus Is intolerant	23,3	31,5	> 0,05
Trūksta pasiaukojimo Lacks self-devotion	28,9	48,6	< 0,001
Neįdomios pamokos Not interesting lessons	33,0	47,7	< 0,01
Neatsižvelgia į mokinių norus, pageidavimus Does not consider pupils' wishes	35,4	52,6	< 0,004

Šios lentelės duomenys rodo ne tokius ryškūs skirtingų etinių gebėjimų mokytojų skirtumus, be to, ir vertinimų procentai yra mažesni. Mažiau skiriasi tirtų grupių mokytojai tokiomis mokiniams nepatinkančiomis savybėmis: nedalyvavimu per pamokas fizinėje veikloje kartu su mokiniais ir nepakantumu. Ryškesnių etinių gebėjimų grupėje mokiniais labiausiai nepatinka reikalavimas vykdyti normatyvus, nedalyvavimas fizinėje veikloje kartu su mokiniais bei nenoras atsižvelgti į jų pageidavimus. Paviršutiniškų etinių gebėjimų grupėje mokiniais labiausiai nepatinka nenoras atsižvelgti į jų pageidavimus, reikalavimas vykdyti normatyvus, nedalyvavimas fizinėje veikloje, t. y. tos pačios savybės, kaip ir ryškesnių etinių gebėjimų pedagogų. Vadinasi,

The data of this table demonstrate not so distinct differences between teachers with different ethical abilities; besides, assessment percentages are lower. There are less differences among teachers of surveyed groups with regard to the following traits that pupils dislike: non-participation in physical activities together with pupils during the lessons and intolerance. In the group of more distinct ethical abilities pupils mostly dislike the requirement to achieve normative standards, non-participation in physical activities together with pupils and reluctance to consider their wishes. In the group of superficial ethical abilities pupils mostly dislike reluctance to consider their wishes, the requirement to achieve normative standards,

minėtas mokytojų savybes galime apibūdinti kaip labiausiai mokiniams nepatinkančias.

Lyginant vaikinų ir merginų grupes pastebėta, kad vaikinai, kaip ir patinkančių mokytojų savybių atveju, nurodo visas lentelėje išvardytas nepatinkančias pedagogų savybes, o merginos jas įvardija rečiau.

Diskusija

Atliktas tyrimas atskleidė tokius esminius pedagoginio kūno kultūros mokytojų kryptingumo, etinės kompetencijos ir mokinių dalykinės pozicijos pamokoje sąsajos aspektus: tikslingo pedagoginio kryptingumo mokytojais, palyginti su situacinio pedagoginio kryptingumo pedagogais, fiziškai aktyvesni laisvalaikiu, jiems būdingesnis optimistinis požiūris į dabartinį gyvenimo tarpsnį, šie mokytojai dažniau kūno kultūros pamokoje sukuria mokymosi aplinką, turinčią edukacinį poveikį ir edukacinę naudą mokiniams; ryškesnių etinės kompetencijos gebėjimų mokytojai dažniau sudomina mokinius mokomuoju dalyku, nuteikia daugiau dėmesio skirti kūno kultūrai.

Siekiant aktualizuoti gautus tyrimo rezultatus kūno kultūros ugdymo (plačiau prasme) plotmėje pateikiama keletas diskusinių analizuojamos problemos aspektų, orientuotų į nacionalinio ir tarptautinio lygmens mokslinius tyrimus. Visų pirma, atkreiptinas dėmesys į kūno kultūros, kaip mokomojo dalyko, statusą švietimo politikoje bei ugdymo praktikoje. Kūno kultūros pamokų, kuriose mokiniai privalo dalyvauti, vaidmuo, kai kurių tyrėjų nuomone, yra bene pagrindinis įtraukiant juos į fiziškai aktyvią veiklą (Siedentop, 2002; Zwodziak-Myers, Whitehead, Capel, 2004). Tačiau daugelyje šalių, kaip ir Lietuvoje, šiam mokomajam dalykui skiriama per mažai dėmesio, todėl ugdymo praktikoje atotrūkis tarp oficialios švietimo politikos ir ugdymo realybės yra paplitęs reiškinys. Neatsitiktinai mokslinėje literatūroje akcentuojamas žemas kūno kultūros pamokų statusas, nepakankamas jų skaičius ir

non-participation in physical activities; i.e. the same traits as in the group of teachers with more distinct ethical abilities. Hence, the said teachers' traits can be described as mostly disliked by pupils.

Comparing boys' and girls' groups, it was noticed that boys, like in case of traits they like in teachers, indicate all teachers' traits they dislike listed in the table, whilst girls name them more rarely.

Discussion

The performed research disclosed the following essential aspects of the link between physical education teachers' pedagogical orientation, ethical competency and pupils' subject-related position in the lesson: purposeful pedagogical orientation teachers, compared to situational pedagogical orientation teachers are more active in their pastime, they have a more optimistic attitude to the current stage of life, these teachers more often create educational environment that has educational impact and benefit for pupils; teachers with more distinct ethical competency abilities more often arouse pupils' interest in the taught subject, bias to pay more attention to physical education.

Seeking to actualise the obtained research results at the plane of physical education (in a broad sense), we present several aspects of the analysed problem to be discussed. First of all, attention is to be paid to the status of physical education as a subject in the educational policy and practice. According to some researchers, probably the main role of physical education lessons, which are obligatory for pupils, is to involve them in physically active activities (Siedentop, 2002; Zwodziak-Myers, Whitehead, Capel, 2004). However, in many countries, Lithuania including, this subject is given too little attention, that is why the gap between official educational policy and educational reality is a common phenomenon. Consequently, scientists emphasise low status of physical education lessons, their insufficient

kokybė, materialinių išteklių stoka (Hardman, 2008; Jankauskienė, 2008; Trinkūnienė ir kt., 2009).

Kadangi kūno kultūros pamokos tikslas siejamas su mokinių sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo nuostatos bei atitinkamų gebėjimų ugdymu, tad suprantama, jog kūno kultūros mokytojas turi padėti jiems suprasti mokomojo dalyko esmę, išmokyti pačius pasirinkti pratimus bei fizinio aktyvumo formas laisvalaikiu. Toks ugdymo procesas, kuriame plėtojamos mokinio dalykinės kompetencijos, yra pagrįstas mokytojo ir mokinių bendradarbiavimu (Motiejūnienė, Žadeikaitė, 2009). Kita vertus, kad pedagogas galėtų ugdyti kitų kompetencijas, jis turi būti profesionalas. Tai pabrėžia daugelis ugdymo praktikos tyrėjų, kurie, remdamiesi tyrimų rezultatais, teigia, jog kūno kultūros mokytojo profesionalumas, turi lemiamos įtakos formuojant vaikų, visų pirma paauglių, fizinę saviugdą (Ward, O'Sullivan, 2006; Hardman, 2008; Rakauskienė, Kardelienė, 2009).

Būtina pabrėžti, kad mokinių dalyvavimą kūno kultūros pamokose didžia dalimi skatina kūno kultūros mokytojo pedagoginė atsakomybė. Kai kurie tyrėjai (Kardelienė, 2004) aktualizuoja šio dalyko mokytojo asmenybės poziciją norint išsaugoti teigiamą mokinio požiūrį į dalyvavimą pamokose. Kitų autorių teigimu, vidines vaikų pastangas dalyvauti kūno kultūros pamokose stiprina edukacinė aplinka, kuri skatina jų savarankiškumą, norą siekti rezultatų (Prusak ir kt., 2004). Todėl tampa svarbi pedagogo etinė mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetencija, nes ji lemia mokytojo veiksmus, kad pamokoje jie išgyventų pasitenkinimą, kūno kultūros aksiologų dar įvardijamą kaip malonumą, džiaugsmą ir traktuojamą kaip multidimensinę būseną, sąlygojančią mokinių orientaciją į kūno kultūros saviugdą pasiekimus.

Kūno kultūros pamokoje mokytojo etinės kompetencijos gebėjimų ryškumas rodo pro-

number and quality, lack of material resources (Hardman, 2008; Jankauskienė, 2008; Trinkūnienė et al., 2009).

Because the aim of the physical education lesson is related to development of the attitude of physical activeness, enhancing pupils' health, and to development of corresponding abilities, it is natural that the physical education teacher must help them to understand the essence of the taught subject, teach them to choose exercises and forms of physical activeness during pastime themselves. Such educational process which develops pupils' subject-related competencies is grounded on cooperation between the teacher and pupils (Motiejūnienė, Žadeikaitė, 2009). On the other hand, the teacher must be a professional to be able to develop competencies of others.

It must be emphasised that pupils' participation in physical education lessons is largely induced by the pedagogical responsibility of the physical education teacher. Certain researchers (Kardelienė, 2004) actualise the position of the physical education teacher's personality, seeking to uphold the pupil's positive attitude to participation in the lessons. According to other authors, children's inner efforts to take part in physical education lessons are enhanced by educational environment, which encourages their independence and wish to seek results (Prusak et al., 2004). Therefore, the teacher's ethical competency of motivating pupils and providing support for them becomes important because it determines the teacher's actions so that pupils should experience fun in the lesson, which physical education axiologists refer to as a pleasure, joy and treat as a multi-dimensional state, determining pupils' orientation to physical education self-education achievements.

Distinctiveness of the teacher's ethical competency in the physical education lesson demonstrates peculiarities of professional position because the teacher creates the

fesinės pozicijos ypatumus, nes pedagogas sukuria mokiniui judėjimo džiaugsmo pažinimo aplinką, suteikdamas jam greitą ir konstruktyvų grįžtamąjį ryšį. Svarbu pabrėžti tai, kad etinės kompetencijos gilumą sąlygoja ugdymo turinį ir higienines sąlygas atitinkanti sporto bazė, skirtingi mokinių įgūdžiai ir mokymosi stiliai, individualus mokymosi aplinkos suvokimas.

Mokslininkų nuomone, gebėjimai, siejantys pedagogo žinias, elgseną ir pasirėngimą veikti, įgalina jį atlikti socialinį vaidmenį (Rakauskienė, Kardelienė, 2009). Minėtų autorių nuomone, dabartinėje Lietuvos situacijoje, kai kalbama apie gyventojų fizinio aktyvumo skatinimo strategijos įgyvendinimą, būtina domėtis kūno kultūros mokytojo profesiniu tobulinimusi bei rengimu. Kita vertus, kaip teigia viena šios strategijos rengėjų, šiandieniniam kūno kultūros mokytojui numatyta sveikatos ugdytojo veikla yra sunkiai įgyvendinama dėl infrastruktūros sąlygų, o prasta edukacinė aplinka ir mokinių skaičius kūno kultūros pamokoje miestų bendrojo lavinimo mokyklose trukdo pedagogui diskutuoti su mokiniais, aiškinantis užduočių ir pratimų naudą, atskleidžiant sveikos gyvensenos ypatumus (Jankauskienė, 2008). Kiti tyrėjai nurodo, kad kūno kultūros pamokose mokytojo veiksmus neigiamai veikia inventorius stoka ir edukacinė aplinka, kuri nėra funkcionali, saugi ir higieniška (Karbočienė ir kt., 2005).

Svarbus ugdant kūno kultūrą mokytojų etinės kompetencijos gebėjimas - mokinių sudominimas mokomuoju dalyku. Kūno kultūros mokytojo etinės kompetencijos, kaip jo profesinės socializacijos raiškos, svarbą iš dalies atskleidžia tyrimas, kuriame ugdomuoju eksperimentu bandyta keisti mokinių požiūrį į kūno kultūros pamokas (Blauzdys, Bagdonienė, 2007). Buvo nustatyta, kad pagrindiniai teigiamo požiūrio į kūno kultūros pamokas ug-

environment where the pupil cognises the joy of movement, this way providing him/her with a quick and constructive feedback. It is also important to emphasise that deepness of the ethical competency is determined by sports facilities, corresponding to the content of education and hygienic conditions, pupils' different skills and learning styles, individual perception of the learning environment.

In the scientists' opinion, abilities relating the teacher's knowledge, behaviour and preparation to act enable him/her to perform a social role (Rakauskienė, Kardelienė, 2009). In the opinion of above mentioned authors, in current situation in Lithuania, it is necessary to take interest in professional development and training of physical education teachers. On the other hand, as stated by one of the authors of this strategy, it is difficult to implement health educator's activities, foreseen for today's physical education teacher, due to infrastructure conditions; in addition to that, poor educational environment and the number of pupils in physical education lessons in comprehensive schools of cities hinder the teacher to hold discussions with pupils, explaining the benefit of tasks and exercises, disclosing peculiarities of healthy lifestyle (Jankauskienė, 2008). Other researchers indicate that the teacher's actions in physical education lessons are negatively influenced by lack of sports equipment and educational environment that is not functional, safe and hygienic (Karbočienė et al., 2005).

The important ability of physical education teachers' ethical competency is arousing pupils' interest in the taught subject. The importance of physical education teachers' ethical competency as manifestation of his/her professional socialisation is partially disclosed in the research, aiming at changing pupils' attitude to physical education lessons by means of the educational experiment (Blauzdys, Bagdonienė, 2007). It has been identified that main sources of developing positive attitude

dymo šaltiniai yra geras mokinių bendravimas su kūno kultūros mokytoju bei jo gebėjimas sudominti vaikus, įskaitant ir žinias, kurių jie įgyja per kūno kultūros pamokas.

to physical education lessons is pupils' good communication with the physical education teacher and his/her ability to arouse interest for children, including knowledge which they acquire during physical education lessons.

Literatūra • References

- Bacevičienė, M. (2005). *Vidutinio amžiaus Kauno gyventojų gyvenimo kokybė, subjektyvusis sveikatos vertinimas ir jo reikšmė prognozuojant mirtį*. Daktaro disertacija. Kaunas: KMU.
- Bagdonienė, L. (2005). *V ir VI klasių mokinių teigiamo požiūrio į kūno kultūrą kaip mokymo(-si) dalyką ugdymas*. Daktaro disertacija. Vilnius.
- Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai* (2008). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Biddle, S.J.H., Mutrie, N. (2008). *Psychology of physical activity: determinants, wellbeing, and intervention (2nd edition ed.)*. London: Routledge.
- Blauzdys V., Bagdonienė L. (2007). Mokinių teigiamo požiūrio į kūno kultūrą kaip mokymosi dalyką ugdymas, didinant jo prasmingumą: monografija. Vilnius: VPU leidykla.
- Cavill, N., Kahlmeier, S., Racioppi, F. (2006). *Physical activity and health in Europe: evidence for action*. Denmark: Copenhagen, WHO Regional Office for Europe.
- Chen, W. (2003). Evaluation of preservice teacher preparation for achieving the national standards for beginning physical education teachers. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 17, 4, 331-347.
- Fleming, J.S. (2004). *A Framework for Solutions. Long Term Benefit from Short Term Interventions*. Kauno Vytauto Didžiojo Universitetas, Teorinės psichologijos katedra, Nebraska University at Kearney, 26-52.
- Fominienė, V.B., Kardelienė, L., Kardelis, K. (2006). Kūno kultūros mokytojų nuostata dėl komunikacijos kaip mokinių požiūrio į kūno kultūros ugdymąsi determinantė. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 4(63), 42-47.
- Garcia-Lopez, L. J., Ingles, C. J., Garcia-Fernandez, J. M. (2008). Exploring the relevance of gender and age differences in the assessment of social fears in adolescence. *Social behavior and personality*, 36(3), 385-390.
- Garn, A. C., Cothran, D. J. (2006). The four factor in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 25, 281-297.
- Grechus, M., Docheff, D., Conn, J. (2007). Physical educators assigned to teach health. *Missouri Journal of Health, Physical Education, Recreation, and Dance*, 17, 40-47.
- Hardman, K. (2008). Physical education in schools: a global perspective. *Kinesiology* 40, 5-28.
- Hart D., Atkins R., Ford D. Family influences on the formation of moral identity in adolescence: longitudinal analysis // *Journal of Moral Education*. 1999, 28 (3),
- Jankauskienė, R. (2008). Lietuvos gyventojų fizinio aktyvumo skatinimo strategija: kūno kultūra ar kūno kultas? *Medicina (Kaunas)*, 44 (5), 346-355.
- Karbočienė, E., Alūzas, R., Norkus, S. (2005). Šiaulių miesto kūno kultūros mokytojų bendrųjų profesinių kompetencijų raiška (empirinis tyrimas). *Mokytojų ugdymas*, 4, 38-44.
- Kardelienė, L., Kardelis, K. (2006). *Pedagoginė komunikacija kūno kultūros veikloje: monografija*. Kaunas: KTU.
- Kardelienė, L. (2004). Profesinė atsakomybė: kaip bendradarbiaujame kūno kultūros pamokose. *Žvirblių takas*, 2, 27-30.
- Luke, M. D., Cope, L. D. (1994). Student attitudes toward teacher behavior and program content in school physical education. *Physical Educator*, 51 (2), 57-67.
- Motiejūnienė, E., Žadeikaitė, L. (2009). Kompetencijų ugdymas: iššūkiai ir galimybės. *Pedagogika*, 95, 86-92.
- Nicaise V., Cogérino G., Bois J., Amorose A., (2006). Students' perceptions of Teacher's Feedback and Physical Competence in Physical Education Classes: Gender effects. *Journal of Teaching in Physical Education*. Nr. 25. P. 36-57.
- Petrauskienė, A. (2008). Mokymąsi vystantis vertinimas - sumuojamojo ir formuojančiojo vertinimų sąveika kaip mokymosi tęstinumą ir kaitą sąlygojanti prielaida. *Sveikatos ir socialinių mokslų taikomieji tyrimai: sandūra ir sąveika*, 4 (1), 11-16.
- Prusak, K.A., Treasure, D.C., Darst, P.W., Pangrazi, R. (2004). The effects of choice on the motivation

of adolescent girls in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23, 19-29.

Rakauskienė, V., Kardelienė, L. (2009). Edukacinis konsultavimas - efektyvus metodas pedagoginės komunikacijos trikdžiams kūno kultūros pamokose spręsti. *Jaunujų mokslininkų darbai*, 4 (25), 163-168.

Siedentop, D. (2002). Content knowledge for physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 21, 368-377.

Šiaučiukėnienė, L., Visockienė, O., Talijūnienė, P. (2006). *Siuolaikinės didaktikos pagrindai*. Kaunas: Technologija.

Trinkūnienė, L., Rutkauskaitė R., Emeljenovas, A., Alubauskas S. (2009). *Papildomo fizinio aktyvumo pratybų poveikis silpno fizinio pajėgumo mergaitėms. Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 4 (75), 86-92.

Trost, S.G. (2004). School Physical Education in the Post-Report Era: An Analysis From Public

Health. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23, 318-337.

Tinning, R. (2004). Rethinking the preparation of HPE teachers: ruminations on knowledge, identity, and ways of thinking. *Asia-Pacific of Teacher Education*, 32 (3), 241-253.

Zwozdiak-Myers, P., Whitehead, M., Capel, S. (2004). Your wider role as a PE teacher. In: Learning to teach physical education in the secondary school: a companion to school experience (pp. 239-258) / edited by Susan Capel. N.Y.: Routledge Falmer.

Ward, J., Wilkinson, C., Graser, S.V., Prusak, K.A. (2008). Effects of Choice on Student Motivation and Physical Activity Behavior in Physical Education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 27, 385-398.

Wong, A., Louie, L. (2002). What professional educators can learn from practicing physical education teachers? *Physical- Educator*, 59, 2, 90-104.

Darius MASILIAUSKAS

Socialinių mokslų (edukologijos) daktaras,
Šiaulių universiteto Kūno kultūros ir sporto
edukologijos katedros lektorius.

Moksliniai interesai: kūno kultūra, fizinis
lavinimas, judesių mokymas, sportas.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Lecturer of the Department of Physical
Education and Sports Educology of Šiauliai
University.

Research interests: physical education, physical
development, movement teaching, sport.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania

E-mail: darius.masiliauskas@gmail.com

Laimutė KARDELIENĖ

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė,
Utenos kolegijos profesorė.

Moksliniai interesai: profesinis identitetas,
profesinė komunikacija, sveikatos
sociologija.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Professor of Utena College.

Scientific interests: professional identity,
professional communication, health
sociology.

Address: Maironio Str. 7, LT-28142 Utena, Lithuania

E-mail: laimutekk@gmail.com